

Mandy den Elzen

FLORA VAN BREDA

1 juli t/m 10 september '23 | Grote Kerk Breda

OPEN MONUMENTEN DAGEN BREDA

In de tentoonstelling Flora van Breda van internationaal bekend kunstenaar Mandy den Elzen uit Breda zie je hoe zij met klassieke technieken een ode brengt aan de verscheidenheid aan Bredase wilde plantensoorten. Dit levend erfgoed vormt een tijdsbeeld van het ecologische erfgoed van onze stad. De planten en hun verhaal worden als het ware een monument, opgedragen aan het belang van groen in een stad.

Schuif aan bij dit plantenritueel en laat je inspireren door de onderzoekende verhalen.

De installatie is te zien van 1 juli t/m 10 september 2023.

GROTE KERK+BREDA

Flora van Breda in de Grote Kerk Breda

Ideeën over erfgoed veranderen continu. De actualiteit is daarbij altijd van invloed op de manier waarop we naar het verleden kijken. In de Grote Kerk Breda denken we actief na over de toekomst en rol van de kerk, hoe we deze duurzaam kunnen realiseren en de invloed die onze keuzes hebben op toekomstige generaties. In de Grote Kerk Breda, waar zelf ook een verscheidenheid aan bloemen en planten te vinden is, worden de gebalsemde planten in een groeiende installatie bij elkaar gebracht en gedurende de tentoonstelling aangevuld met nieuwe vondsten.

In deze hand-out licht Mandy den Elzen enkele bijzondere vondsten toe die zij met de Plantenwerkgroep (onder leiding van Jacques Rovers) vond. Ontdek de Flora van Breda en kom tegelijkertijd ook meer te weten over de fleurige gewelofschilderingen in de Grote Kerk Breda.

1.

2.

3.

4.

De gewelfschilderingen

Als je er op let, vind je op veel plekken in de kerk afbeeldingen van bloemen en planten. In veel gevallen hebben ze een speciale symbolische of (kunst)historische betekenis. In 'De Annunciatie' - de schildering links op de muur naast de Mariakapel zie je een lelie bijvoorbeeld. Alle bloemen en planten die je in de gewelven ziet als je naar boven kijkt, zijn een typisch kenmerk van de vroege renaissance stijl van de kerk. Ook lieten de ontwerpers, schilders en beeldhouwers die gewerkt hebben aan de kerk hun creativiteit spreken bij het bedenken van de mooiste fantasiebloemen of -planten.

De lelie

Locatie: De Annunciatie, schildering links naast Flora van Breda

De Annunciatie laat de aankondiging van de geboorte van Jezus aan Maria zien, die plaatsvond op 25 maart. Zie je de lelie op de voorgrond in deze muurschildering? Deze bloem symboliseert de zuiverheid van Maria, aan wie deze kerk oorspronkelijk was gewijd. Toen de kerk gebouwd werd heette de kerk ook Onze Lieve Vrouwekerk in plaats van de Grote Kerk Breda. De lelie staat voor de lente, het seizoen waarin deze muurschildering zich afspeelt. Maria

wordt beschouwd als 'een lelie tussen de doornen' of een 'roos zonder doornen', wat staat voor onschuldige schoonheid.

Schanskorf met bloemen

Locatie: Grafmonument Engelbrecht II

Bovenop het graf van Engelbrecht II staat een schanskorf gevuld met bloemen. Een schanskorf is een soort schild waarachter een schutter zich kon verschuilen (verschansen). Die werd gevuld met zand om kogels tegen te houden. Als er vrede was werd zo'n korf niet meer gebruikt en als er dan nog wat zand in was achtergebleven, ontloken er spontaan wilde bloemen en planten - het mooiste bewijs dat de oorlog voorbij was.

Renaissance flora

Locatie: Prinsenkapel

In het plafond van de Prinsenkapel ontvouwt zich een spektakel van bladgoud en allerlei groeiende en bloeiende elementen: lianen, slingers, takken, blaadjes en bloemen. De kunstenaar van deze schildering is niemand minder dan Tommaso Vincidor da Bologna (een leerling van de beroemde Renaissanceschilder Rafaël). De Renaissanceperiode wordt gekenmerkt door een hernieuwde interesse in humanisme, een stroming die de mens als vrij denkend individu viert. De natuur wordt beschouwd als een weerspiegeling van goddelijke schepping, kunstenaars streefden er naar de schoonheid van de wereld weer te geven en bloemen bieden daar een perfect onderwerp voor.

1. Plafonddetail Prinsenkapel
2. Gewelfschilderingen
3. Bovenaanzicht grafmonument Engelbrecht II
4. Schildering van de Annunciatie

Flora van Breda

– Mandy den Elzen

Flora van Breda is een ode aan de Bredase wilde plantensoorten en het belang van groen in een stad. Internationaal bekend beeldend kunstenaar Mandy den Elzen werkt op het grensvlak van kunst, natuur, wetenschap en biologie. In haar meest recente project Flora van Breda komen erfgoed en ecologie samen.

In samenwerking met de Plantenwerkgroep van de KNNV beschrijft, archiveert en conserveert Mandy zorgvuldig de gevonden planten en creëert daarmee een tijdsbeeld van het ecologische erfgoed van de stad. De planten en hun verhaal worden als het ware een monument, opgedragen aan het belang van groen in een stad.

Reuzenbalsemien - Impatiens glandulifera

Blad: Lancetvormig met gezaagde rand en spitse top

Vindplaats: Rand van het Mastbos

‘In mijn jeugd was ik altijd in de natuur te vinden. De Reuzenbalsemien haalt die jeugdherinnering bij me naar boven. Ik verdween als kind graag in een bos met een twee meter hoge Balsemien. De zaadjes van de eenjarige Reuzenbalsemien worden springzaad genoemd en schieten weg als je ze aanraakt. De plant draagt in zijn naam het woord ‘balsem’ vanwege de geur. Het verwonderde me toen al hoe ingenieus de natuur is, die fascinatie is nooit meer weggegaan.’

Boerenwormkruid- Tanacetum vulgare

Bladvorm: ingesneden, geveerd

Bladrand: gezaagd

Vindplaats: Emerput

‘De geslachtsnaam Tanacetum is vermoedelijk afgeleid van het Oudgriekse woord athanasia, dat onsterfelijk betekent. Met het balsemen van het boerenwormkruidblad hoop ik deze naam eer aan te doen.’

Klein streepzaad - *Crepis capillaris*

'De naam *Crepis* komt uit het Oudgrieks en betekent schoenool, verwijzend naar de vorm van het blad. Dit geslacht is al in 1753 door Linnaeus beschreven en kent rond de tweehonderd soorten. In de natuur zijn vorm en functie onlosmakelijk met elkaar verbonden. Deze eerlijkheid van vorm bepaald door biologische processen en behoeften fascineert me eindeloos.'

Bladvorm: Ingesneden, langwerpig

Bladrand: Veerdelig, grof bochtig getand

Vindplaats: Haagse Beemden

'Flora van Breda is een eerbetoon aan de Bredase wilde planten. Met de tentoonstelling hoop ik de toeschouwer te verrassen met de uitzonderlijke morfologische kenmerken, kleuren en patronen van soorten die zich in het Bredase plantenrijk manifesteren.'

- Mandy den Elzen

Biggenkruid - *Hypochaeris radicata*

'Gewoon biggenkruid - *Hypochaeris radicata*. Naamgeving (Etymologie)- Het Griekse hypo betekent voer en chaeris komt van choiros en betekent big of zwijn, dus varkensvoer.'

Bladvorm: Ingesneden, langwerpig

Bladrand: Grof bochtig getand

Vindplaats: Belcrum

Italiaanse aronskelk - *Arum italicum*

'Een plantensoort die al jaren mijn aandacht trekt is de Italiaanse aronskelk. De geaderde pijlvormige bladeren doen mij denken aan marmer.'

Bladvorm: Breed spies tot pijlvormig

Bladrand: Gaaf gevormd

Vindplaats: Centrum

Paardenbloem -*Taraxacum officinale*

'Het is opvallend hoeveel planten, zoals de paardenbloemen, de naam van een dier hebben gekregen.'

Blad: Lijn tot lancetvormig, veerdelig tot veerspletig

Bladrand: Getand

Vindplaats: Centrum

Wilt u meer weten over de kunstenaar of over de aankoop van een kunstwerk? Scan de QR code of ga naar <https://mandydenelzen.com> voor meer informatie.

Kruldistel - *Carduus crispus*

'Een plant die altijd mijn aandacht trekt door zijn vorm is de kruldistel. Het Latijnse woord *Crispus* betekent gekroesd. Al meer dan drieduizend jaar komt de plant hier voor. Distels staan ook symbool voor het leven en onafhankelijkheid.'

Blad: Veervormig, bladrand gekroesd met stekels

Vindplaats: Langs de singel

GROTE KERK+BREDA

Flora van Breda is onderdeel van het zomerprogramma

Als monumenten konden praten, waarin de Grote Kerk Breda Bredase kunstenaars en erfgoed een podium biedt.

Flora van Breda van Mandy den Elzen wordt gepresenteerd op initiatief van Open Monumenten Dagen Breda in samenwerking met de Grote Kerk Breda en wordt mogelijk gemaakt door de Gemeente Breda.

Met dank aan

Mandy den Elzen, Jan Korebrits, Aad van Diemen en Erik van der Hoeven.

Tekst

Mandy den Elzen, Eva Langerak, Marjolein van de Putte

Vormgeving

Studio Zoolies

Fotografie

Marco Diks, Jan Korebrits, Pim Evers, Mandy den Elzen, Erik van der Hoeven

OPEN MONUMENTEN DAGEN BREDA

